

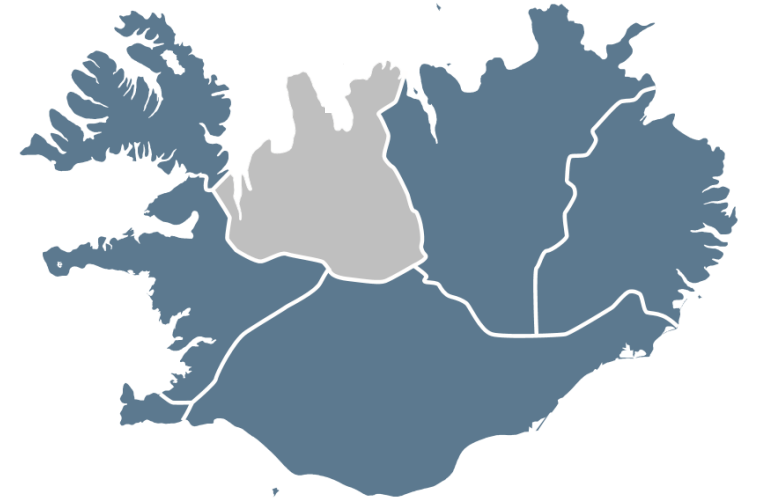
Samantekt fyrir átakshóp stjórnvalda vegna veðurs í desember 2019

Inngangur

Skv. beiðni frá átakshópi stjórnvalda um eflingu innviða í flutnings- og dreifikerfi raforku, fjarskiptum, samgöngum og byggðamálum til skemmri og lengri tíma hafa verið teknar saman upplýsingar frá sveitarfélögum á Norðurlandi vestra skv. spurningalista hópsins. Upplýsinga var aflað frá sveitarfélögum á starfssvæði samtakananna og skiluðu þau af sér ýmist með greinargerðum eða í samtölum.

Í samantektinni er fjallað um hverja spurningu fyrir sig, fyrst almennt yfir svæðið en í kjölfarið, þar sem ástæða er til, sundurliðað eftir áherslum í hverri sýslu fyrir sig, V-Húnavatnssýslu, A- Húnavatnssýslu og Skagafjarðarsýslu.

Sveitarfélög á Norðurlandi vestra: Húnaþing vestra, Húnavatnshreppur, Blönduósþing, Skagaströnd, Skagabyggð, Sveitarfélagið Skagafjörður og Akrahreppur.
Íbúafjöldi 1. janúar 2020: 7324.

1

Mat á því hvernig fyrirtæki og stofnanir sem reka mikilvæga innviði voru undirbúin fyrir óveðrið, hvernig unnið var í samræmi við viðbragðsáætlanir, hvernig til tókst að framfylgja viðbragðsáætlun, almennt mat á því hvað betur hefði mátt fara og fyrirhugaðar aðgerðir í framhaldi af því.

- Veðurstofan miðlaði með góðum fyrirvara greinargóðum upplýsingum um möguleika á hættuástandi.
- Vegagerðin lokaði vegum snemma sem kom í veg fyrir að fólk væri á ferð á vegum úti.
- Sveitarfélög lokuðu skólum og öðrum stofnunum í tíma áður en veður skall á.
- Fyrirtæki í landshlutanum lokuðu sömuleiðis almennt í tíma.
- Sveitarfélögin sem reka hitaveitur og aðra innviði gripu til ráðstafana til að reyna að tryggja heitt vatn og koma í veg fyrir tjón færi allt á versta veg.
- Björgunarsveitir af höfuðborgarsvæðinu sendu viðbótar mannskap og tækjakost á staðinn.

Góður undirbúningur ofangreindra aðila varð m.a. til þess að íbúar og ferðafólk var ekki á ferli eftir að veðrið skall á sem kom í veg fyrir óþarfa álag á viðbragðsaðila.

Almennt séð má segja að þær stofnanir sem reka mikilvægustu innviðina hafi því miður ekki staðið eins vel að undirbúningi fyrir veðurofsann. Undantekningin á því er Landsvirkjun sem mannaði Blönduvirkjun með 5 mönnum svo hægt yrði að stýra virkjuninni handvirkt færi allt á versta veg. Er henni alla jafna að mestu stýrt frá Reykjavík. Hvorki Rarik né Landsnet sendu mannskap á svæðið. Lögreglan tryggði ekki mönnun á öllum svæðum, t.d. var enginn lögreglumaður í V-Húnavatnssýslu á meðan veðrið gekk yfir. Almannavarnarnefnd í Húnavatnssýslum hittist ekki áður en veðrið skall á sem hefði þurft.

1

Mat á því hvernig fyrirtæki og stofnanir sem reka mikilvæga innviði voru undirbúin fyrir óveðrið, hvernig unnið var í samræmi við viðbragðsáætlanir, hvernig til tókst að framfylgja viðbragðsáætlun, almennt mat á því hvað betur hefði mátt fara og fyrirhugaðar aðgerðir í framhaldi af því.

NAUÐSYNLEGAR AÐGERÐIR

- Efling starfsstöðva í landshlutanum á ný, aðallega Landsnet, Rarik og Vegagerðin. Í því felst aukinn mannaflí og bættur tækjakostur en hann er orðinn gamall og úr sér genginn. Einmenningsstöðvar með úr sér genginn tækjabúnað mega sín lítils við þær aðstæður sem sköpuðust. Í veðrinu var fólki ítrekað stefnt í hættu við vinnu sína og slíkt er ótækt. Auk viðbótar mönnunar á starfsstöðvum verða stofnanir/fyrirtæki sem reka innviði á svæðinu **að senda auknar bjargir á svæðið (mannskap og tæki)** þegar útlit er fyrir eins slæm veður og raunin varð í desember.
- Tryggja þarf mönnun lögreglu í öllum landshlutanum.
- Einnig þarf að tryggja að í þéttbýliskjörnum þar sem ekki eru fullmannaðar heilsugæslustöðvar séu heilbrigðisstarfsmenn sem geta veitt aðstoð ef til slysa kemur.
- Tryggja þarf að viðbragðsaðilar eigi sæti í almannavarnarnefndum og að þær séu virkar.
- Almennt er þörf á aðgerðaráætlunum í landshlutanum fyrir aðstæður sem sköpuðust.
- Í einhverjum tilfellum er þörf á að koma upp betri aðstöðu fyrir aðgerðastjórn í héraði.
- Allar stofnanir þurfa að vinna viðbragðsáætlanir og að þær séu aðgengilegar íbúum/forsvarsmönnum sveitarfélaga svo vitað sé hvaða ferli fer í gang við hættuástand.

2

Leggja mat á tiltækt varaafli í landshlutanum og stýringu þess við aðstæður eins og sköpuðust. Tillögur til úrbóta.

- Almennt séð má segja að varafl sé langt frá því að vera nægilegt í landshlutanum. Í einhverjum tilfellum kemur það til af því að stofnanir sem reka raforkukerfið hafa stórlega vanmetið stöðu kerfisins og staðhæft að varafls sé ekki þörf. Hafa bæði stofnanir/fyrirtæki og bændur fengið slíka ráðgjöf.
- Á Sauðárkróki eru varaafsstöðvar sem saman skila 1,6 MW. Þegar vantað hefur varaafli annars staðar á landinu hafa þær verið fluttar þangað um lengri eða skemmri tíma á kostnað raforkuöryggis á Sauðárkróki.
- Ekki er tiltækt varaafli á öllum heilbrigðisstofnunum. Starfsstöð Heilbrigðisstofnunar Vesturlands á Hvammstanga er án varaafli. Lögreglustöð á Sauðárkróki er sömuleiðis án varaafli. Gönguskarðsárvirkjun við Sauðárkrók skilar 2MW inn á kerfi Rarik við bestu aðstæður en ekki er hægt að nýta það rafmagn á Sauðárkróki og hafa ekki fengist skýringar á hvers vegna.
- Á Sauðárkróki var rafmagni skammtað. Dreifing þess og skömmun var framan af ómarkviss og skömmunaráætlun kom alltof seint frá Rarik.
- Ekki eru varaafllstöðvar í öllum þéttbýliskjörnum eða aðgengi að þeim tryggt. Á Skagatrönd er varaafllstöð en lykill að henni geymdur á Blönduósi. Ekki var fært á milli þessara staða í veðrinu. Þar sem varafl er til staðar virðist sem reglulegum prófunum á því sé ekki sinnt og í einhverjum tilfellum tókst ekki að koma því í gang.
- Ekki mátti tæpara standa með olíu til að knýja það varaafli sem þó var til staðar en á Hvammstanga var gengið á milli húsa til að safna olíu til að knýja vélar og varaafli.
- Almennt séð eru fyrirtæki ekki með tiltækt varaafli.

2

Leggja mat á tiltækt varaafli í landshlutanum og stýringu þess við aðstæður eins og sköpuðust. Tillögur til úrbóta.

AÐGERÐIR TIL ÚRBÓTA

- Bæta þarf afhendingaröryggi raforku á svæðinu bæði með styrkingu flutningslína á svæðið og dreifikerfis – sjá nánar í 7. lið um eflingu innviða.
- Tryggja þarf nægilegt varaafli í landshlutanum:
 - Allir þéttbýlisstaðir hafi varaafli og þar sem þörf er á skömmtnun rafmagns liggja fyrir áætlanir um með hvaða hætti skömmtnun fer fram.
 - Allar heilbrigðisstofnanir, lögregla og aðrir viðbragðsaðilar hafi varaafli.
 - Tryggja þarf framboð minni rafstöðva sem hægt er að flytja með skömmum fyrirvara þangað sem þeirra er þörf, svo sem á svæði sem eru án hitaveitu og til kúabænda sem margir urðu fyrir stórtjóni í veðrinu.
 - Þar sem varaafilstöðvar eru til staðar þarf að tryggja að á viðkomandi stað sé **aðgengi að þeim, þær prófaðar reglulega, vélum við haldið og kunnátta til að ræsa þær til staðar.**
 - Tryggja þarf aðgengi að olíu til að knýja varaafilstöðvar. Birgðatankar eru ekki lengur til staðar á svæðinu og olíubirgðir að mestu takmarkaðar við birgðatanka afgreiðslustöðva. Tryggja þarf að hægt sé að afgangi olíu á þessum stöðvum við þær aðstæður sem sköpuðust.

2

Leggja mat á tiltækt varaafli í landshlutanum og stýringu þess við aðstæður eins og sköpuðust. Tillögur til úrbóta.

AÐGERÐIR TIL ÚRBÓTA EFTIR SÝSLUM (NÁNAR):

Skagafjarðarsýsla

- Tryggja að Gönguskarðsárvirkjun geti keyrt rafmagn inn á bæjarkerfið á Sauðárkróki til að tryggja bænum varaafli.
- Tryggja varaafli fyrir aðra þéttbýlissvæði í héraðinu.

A-Húnavatnssýsla

- Varaafli á Skagaströnd verði viðhaldið og hún prófuð reglulega. Lyklar að henni verði aðgengilegir á Skagaströnd og þjálfaður upp mannskapur á staðnum svo ekki sé þörf á mannskap frá starfsstöð Rarik á Blönduósi.
- Tvöfalda þarf tengingu inn nýtt iðnaðarsvæði við Blönduós en það var án rafmagns í rúman sólarhring, eina svæðið sem varð fyrir langvarandi rafmagnsleysi á svæðinu. Þar er rekið gagnaver og tjón mikið.

V-Húnavatnssýsla

- Ekkert tiltækt varaafli. Tryggja þarf varaafli á Hvammstanga.
- Starfsstöð Heilbrigðisstofnunar Vesturlands verður að hafa sitt eigið varaafli.

3

Mat á samspili kerfa við aðstæður sem þessar, t.d. hversu háð fjarskiptakerfi eru raforkukerfum.

Fjarskiptakerfi og í raun flest öll nútímakerfi eru háð rafmagni. Það er deginum ljósara að tryggja þarf raforkuöryggi með betri hætti en gert er í dag til að kerfin þjóni tilgangi sínum. Það er t.d. gert með hringtengingu rafmagns, tryggu varaafli á fjarskiptasendum og með tryggu varaafli í héraði. **Þetta málefni þarfnast talsverðar endurskoðunar, sérstaklega í ljósi þess að viðbragsaðilar sem og almenningur eiga allt undir að þessir hluti virki á ögurstundu**, hvort sem um er að ræða óveður eða aðrar hamfarir. Einnig má benda á í þessu samhengi að GSM-kerfið er í raun öryggiskerfi íbúa hvað símasamband varðar þar sem stór hluti þeirra er ekki með landlínur tengdar við símtæki. Símtækjum sem tengd eru í koparlínur fær ört fækkandi en nútíma landlínutengingar í gegnum ljósleiðara liggja eðli málsins samkvæmt niðri í rafmangisleysi. Til viðbótar við fjarskiptin þá lágu útvarpsútsendingar víða niðri og á köflum einnig á langbylgju sem á að gegna öryggishlutverki.

Í kjölfar óveðursins er það algera sambandsleysi sem víða varð, og öryggisleysi sem því fylgdi, það sem einna mest situr í íbúum svæðisins. Að upplifa sig ekki lengur öruggan á heimili sínu er skelfileg tilfinning.

Almennt séð eru fjarskiptakerfi í landshlutanum í ólestri, sérstaklega í dreifbýli. Í þessu sambandi er vísað til könnunar sem unnin var samhliða gerð [Samgöngu- og innviðaaætlunar Norðurlands vestra](#). Þar kemur skýrt fram að úbreiðsla kerfanna er langt frá því að vera með þeim hætti sem útbreiðslukort gefa til kynna. Þetta þarf að laga!

3

Mat á samspili kerfa við aðstæður sem þessar, t.d. hversu háð fjarskiptakerfi eru raforkukerfum.

AÐGERÐIR TIL ÚRBÓTA

- Bæta þarf fjarskiptasamband með **fjölgun senda** og nýta staðbundna þekkingu heimamanna varðandi ákjósanlegustu staði fyrir sendana.
- Tryggja þarf **lengra varaafli** á sendum símkerfa en nú er.
- Tryggja þarf **reiki milli farsímakerfa** svo hvaða fjarskiptafyrirtæki skipt er við verði ekki ráðandi þáttur í hvort fólk sé öruggt á heimilum sínum eða á ferðum sínum um vegi landsins.
- **Treysta þarf Tetra samand** verulega á starfssvæðinu öllu en það lá niðri á ákveðnum svæðum um tíma.
- **Endurskoða þarf útsendingarkerfi ríkisútvarpsins og efla það verulega** svo stofnunin megi rækja skilgreint öryggishlutverk sitt. Skoða þarf hvort langbylgja er í dag aðgengilegasta leiðin til neyðarútsendinga. Ný útvörp hafa mörg hver ekki möguleikann á að taka við langbylgjuútsendingum og á það jafnframt við um útvörp í nýjum ökutækjum. Mögulega þarf frekar að leita leiða til að efla FM útsendingar frekar en að viðhalda bæði LW og FM útsendingum.

4

Tillögur um aðgerðir til að efla viðbúnað og viðbragð, svo sem mannafla, tækjakost, stjórnun aðgerða, samskipti og upplýsingagjöf. Var nægilegur mannafla til staðar, á þeim stöðum þar sem tæki og innviðir brugðust, og meta hvort tækjakostur hafi verið fullnægjandi og aðgengilegur.

Eins og fram hefur komið skortir verulega á mönnun þeirra stofnana sem reka innviðakerfin á svæðinu. Viðunandi mönnum bæði með öflugri starfsstöðvum og viðbótar mannskap annars staðar frá hefði tryggt betra viðbragð. Sömuleiðis er tækjakostur af skornum skammti og/eða úr sér genginn. Þegar veðrinu slotaði komu þessir aðilar inn á svæðið mjög vel tækjum búnir. Með í för voru verktakar frá fyrirtækjum utan svæðis en nær hefði verið að **nýta verktaka af svæðinu** til að byggja upp nauðsynlega staðbundna þekkingu til að auðvelda viðbragð í framtíðinni.

Á hluta svæðisins þarf að virkja almannavarnarnefndir betur og tryggja að í þeim sitji fulltrúar viðbragðsaðila, **skipa þarf aðgerðastjórn** og eins og fram hefur komið þarf að vera til staðar **aðstaða fyrir aðgerðastjórnir**. Einnig þarf að tryggja fræðslu og þjálfun viðbragðsaðila í samstarfi að aðgerðastjórnunarmálum og í þekkingu á SÁBF kerfinu.

Huga þarf að upplýsingagjöf, hlutverki RÚV í henni og að fluttar séu fréttir af öllu svæðinu. Er það mikilvægt fyrir þá aðila innan svæðis sem ná útvarpi en eru sambandslausir að öðru leyti. Ekki dugar að vísa í heimasíður til nánari upplýsinga eins og ítrekað var gert við fréttáflutning á meðan á veðrinu stóð.

4

Tillögur um aðgerðir til að efla viðbúnað og viðbragð, svo sem mannafla, tækjakost, stjórnun aðgerða, samskipti og upplýsingagjöf. Var nægilegur mannafla til staðar, á þeim stöðum þar sem tæki og innviðir brugðust, og meta hvort tækjakostur hafi verið fullnægjandi og aðgengilegur.

AÐGERÐIR TIL ÚRBÓTA:

- Efling starfsstöðva í landshlutanum á ný, aðallega Landsnet, Rarik og Vegagerðin. Í því felst aukinn mannafla og bættur tækjakostur en hann er orðinn gamall og úr sér genginn. Einmenningsstöðvar með úr sér genginn tækjabúnað mega sín lítils við þær aðstæður sem sköpuðust. Í veðrinu var fólki ítrekað stefnt í hættu við vinnu sína og slíkt er ótækt. Auk fastrar viðbótar mönnunar á starfsstöðvum verða stofnanir/fyrirtæki sem reka innviði á svæðinu **að senda auknar bjargir á svæðið (mannskap og tæki)** þegar útlit er fyrir eins slæm veður og raunin varð í desember.
- Verktakar á svæðinu verði fengnir til viðgerða í kjölfar aðstæðna sem sköpuðust í óveðrinu til að byggja upp þekkingu sem nýtist til viðbragðs síðar.
- Gera þarf aðgerða- og viðbragðsáætlanir og hafa sveitarfélög og stofnanir þeirra víða hafið þá vinnu á starfssvæðinu.
- Tryggja þarf að stofnanir sem reka innviðakerfi á svæðinu hafi aðgerða- og viðbragðsáætlanir og þær séu aðgengilegar til að tryggja skilvirkni við aðgerðastjórn.

4

Tillögur um aðgerðir til að efla viðbúnað og viðbragð, svo sem mannafla, tækjakost, stjórnun aðgerða, samskipti og upplýsingagjöf. Var nægilegur mannafla til staðar, á þeim stöðum þar sem tæki og innviðir brugðust, og meta hvort tækjakostur hafi verið fullnægjandi og aðgengilegur.

AÐGERÐIR TIL ÚRBÓTA EFTIR SÝSLUM UMFRAM ÞÆR SEM ÞEGAR HAFA KOMIÐ FRAM:

Skagafjarðarsýsla

- Setja þarf upp aðstöðu fyrir aðgerðastjórnun.

A-Húnavatnssýsla

- Aukin mönnun Heilbrigðisstofnunar Norðurlands og tryggð mönnun á Skagaströnd þegar útlit er fyrir að vegir lokist um lengri tíma til að tryggja öryggi íbúa.
- Tryggja aðgengi að varaafslsvélum á Skagaströnd.
- Nauðsynlegt að inn á svæðið komi 2 snjóbílar.

V-Húnavatnssýsla

- Mönnun í Hrutatungu þegar útlit er fyrir aðstæður eins og þær sem sköpuðust í óveðrinu.
- Skipa þarf aðgerðastjórn.

5

Tillögur um aðgerðir sem styrkja innviði í byggðakjörnum og hinum dreifðu byggðum til langs tíma, svo sem fjárfestingar. Ábendingar um einstakar aðgerðir og umbótaverkefni sem nauðsynlegt er að ráðast í svo grunninnviðir séu betur í stakk búnir til að mæta slíku áhlaupi næst og samfélagslegt tjón þannig lágmarka

- Styrkja þarf Blöndulínu 2 að spennivirki við Varmahlíð. Í veðrinu var hún úti í tæpar 18 klst.
- Tryggja þarf að Blöndulína 3 komi til framkvæmda sem allra fyrst til að auka afhendingaröryggi raforku í Skagafirði og víðar.
- Setja þarf upp nýtt spennuvirki í Hrútatungu og byggja yfir það.
- Stækka þarf spennu við Laxárvatn svo hann haldist inni við aukið álag líkt og skapaðist í veðrinu.
- Styrkja þarf línu frá Blöndu í Hrútatungu.
- Almennt séð þarf að ljúka þrífösun rafmagns sem allra fyrst. Núgildandi áætlanir Rarik eru engan veginn ásættanlegar.
- Skilgreina þarf GSM samband sem öryggisfjarskiptanet almennings til viðbótar við, eða í stað, landlínukerfis og fjölga sendum eins og fram hefur komið.
- Efla þarf útbreiðslu Tetra kerfisins eins og fram hefur komið til að tryggja þjónustu viðbragðsaðila og öryggi íbúa.
- Styrkja þarf Rangárvallarlínu (milli Varmahlíðar og Akureyrar) sem er elsti hluti byggðalínunnar og með minnstu flutingsgetuna. Þó línan hafi haldið í veðrinu sem gekk yfir í desember er nauðsynlegt að styrkja hana til að tryggja afhendingaröryggi raforku á Norðurlandi.

5

Tillögur um aðgerðir sem styrkja innviði í byggðakjörnum og hinum dreifðu byggðum til langs tíma, svo sem fjárfestingar. Ábendingar um einstakar aðgerðir og umbótaverkefni sem nauðsynlegt er að ráðast í svo grunninnviðir séu betur í stakk búnir til að mæta slíku áhlaupi næst og samfélagslegt tjón þannig lágmarka

- Ljóst er að tjón hefur víða orðið á sjóvarnargörðum. Leggja þarf mat á það og bæta það eftir atvikum.

- Mikilvægt er að viðbótarfjármagni verði veitt til viðgerða á þeim kerfum Rarik sem skemmdust í óveðrinu svo stofnunin þurfi ekki að skera niður í annarri starfsemi, svo sem fyrirliggjandi framkvæmdum, til að koma til móts við kostnað vegna tjóns.
- Mikilvægt er að tryggj sé að Bjargráðasjóður fái viðbótarfjármagn til að mæta stórtjóni á girðingum en skv. fréttum hefur sjóðurinn ekki burði til að bæta eins mikið tjón og útlit er fyrir að hafi orðið. Sömuleiðis er afar mikilvægt að fundnar séu leiðir til að bæta bændum afurðatjón og tjón á búfenaði en Náttúruhamfaratrygging Íslands bætir ekki slíkt tjón né aðrar tryggingar bænda. Fordæmi eru fyrir því að ríkið bregðist við þegar slík stóráföll verða.

5

Tillögur um aðgerðir sem styrkja innviði í byggðakjörnum og hinum dreifðu byggðum til langs tíma, svo sem fjárfestingar. Ábendingar um einstakar aðgerðir og umbótaverkefni sem nauðsynlegt er að ráðast í svo grunninnviðir séu betur í stakk búnir til að mæta slíku áhlaupi næst og samfélagslegt tjón þannig lágmarka

AÐGERÐIR TIL ÚRBÓTA EFTIR SÝSLUM UMFRAM (NÁNAR):

Skagafjarðarsýsla

- Tryggja þarf að Sauðárkrókslína 2 (Varmahlíð – Sauðárkrókur) verði komin í notkun haustið 2020 eins og fyrirhugað er.
- Án tafar þarf að ráðast í að setja **Glaumbæjarlínu í jörð** en hún er ein elsta loftlína landsins. Sömleiðis **Skagalínu**. Þeir bæir sem fá rafmagn í gegnum þessar línur urðu lengst án rafmagns eða frá þriðjudegi til laugardags (Glaumbæjarlína) eða sunnudags (Skagalína), þ.e. 5-6 daga.
- Mikilvægt er að ráðast í **brýnar úrbætur á Sauðárkrókshöfn**. Milljarða tjón hefði getað orðið í óveðrinu ef togararnir hefðu slitnað endanlega frá landfestum og rekið upp í syðri hafnargarðinn eins og við lá.

Skagafjarðarsýsla, frh.

- Tryggja þarf fjármagn til **lagfæringa á varnargarði við Skarðseyri á Sauðárkróki**. Ítrekað hefur flætt á land vegna skemmda á garðinum.

A-Húnavatnssýsla

- **Tvöfalda þarf tengingu frá Laxárvatni inn á iðnaðarsvæði við Blönduós.**
- **Bæta þarf skemmdir á Skagastrandarhöfn.**
- **Bæta þarf tjón á sjóvarnargörðum á Skaga.**

V-Húnavatnssýsla

- **Ljúka þarf við að leggja í jörðu línuna frá Laxárvatni í Víðidal í V-Hún.** Hefði sá kafla verið í jörðu hefði rafmagn haldist á Hvammstanga að mestu.

6

Ábendingar um hvernig gengið hefur að koma mikilvægum framkvæmdum í gegnum leyfisveitingarferli og stjórnsýslu undanfarin ár, nefna t.d. raunveruleg dæmi og tímalínur. Tillögur um aðgerðir sem miða að því að stuðla að skilvirku regluverki og stjórnsýslu ríkis og sveitarfélaga varðandi framkvæmdir í flutnings- og dreifikerfi raforku.

Ljóst er að grípa þarf til aðgerða til einföldunar á leyfisveitingarferli til að hægt sé að ráðast í nauðsynlegar endurbætur og uppbyggingu flutnings- og deifikerfis raforku á Íslandi. Erfitt er að benda á eitthvað eitt sem lausn á þessu vandamáli en nefnt hefur verið að fækka kæruleiðum t.d. með því að sameina aðskilda málsmeðferð, svo sem aðalskipulagsmeðferð, deiliskipulagsmeðferð og veitingu framkvæmdaleyfis. Með því móti mætti stytta þann tíma sem mál taka í meðförum þar sem kæruleiðum fækkar. Bent hefur verið á að í Noregi hafi einföldunin tekist vel og vert að skoða með hvaða hætti þessi mál eru unnin þar.

Með öllu er ótækt að einstaka aðilar geti unnið gegn almannahagsmunum með því að standa í vegi fyrir nauðsynlegum framförum er varða almannahagsmuni í heilu landshlutunum en um það eru fjölmörg dæmi á landinu öllu.

6

Ábendingar um hvernig gengið hefur að koma mikilvægum framkvæmdum í gegnum leyfisveitingarferli og stjórnsýslu undanfarin ár, nefna t.d. raunveruleg dæmi og tímalínur. Tillögur um aðgerðir sem miða að því að stuðla að skilvirku regluverki og stjórnsýslu ríkis og sveitarfélaga varðandi framkvæmdir í flutnings- og dreifikerfi raforku.

DÆMI 1, Sauðárkrókslína 2:

- Sauðárkrókslína 2 hefur verið inni á aðalskipulagi Sveitarfélagsins Skagafjarðar síðan sveitarstjórn samþykkti aðalskipulag fyrir tímabilið 2009-2021, þann 17. desember árið 2009. Það skipulag var staðfest 25. maí 2012 og auglýst í B-deild Stjórnartíðinda 11. júní 2012. Ástæða tafa á staðfestingu skipulags af hálfu ráðherra laut að því hvort stytting á legu þjóðveggar 1 í gegnum Sveitarfélagið Skagafjörð ætti að vera inni á aðalskipulagi eða ekki.
- Þrátt fyrir nýtt aðalskipulag þar sem Sauðárkrókslína 2 var inni hóf Landsnet ekki undirbúning framkvæmda fyrr en árið 2017, eða meira en 7 árum eftir samþykki sveitarstjórnar Sveitarfélagsins Skagafjarðar á aðalskipulagi þar sem Sauðárkrókslína 2 var komin inn. Í erindi frá Landsneti til Sveitarfélagsins Skagafjarðar, dags. 11. janúar 2017, var forsaga málsins rakin og m.a. sagt: „Vegna breyttra aðstæðna var verkið sett í biðstöðu árið 2009, en er nú komið á dagskrá að nýju.“ Í sama erindi var óskað eftir breytingu á aðalskipulagi Sveitarfélagsins Skagafjarðar vegna áforma um breytta legu á hluta strengsins.
- Sveitarfélagið Skagafjörður lagði til við Landsnet í kjölfarið að fyrirtækið myndi tvískipta framkvæmdinni og hefjast strax handa við þann hluta strengsins sem hafði verið samþykktur í aðalskipulagi Sveitarfélagsins Skagafjarðar 2009-2021 á meðan unnið væri að breytingum á aðalskipulagi. Svar Landsnets var að þeir vildu bjóða verkið út sem eina heild. **Landsnet hefði hins vegar þá þegar getað hafist handa við framkvæmdir u.þ.b. helmings leiðarinnar.**
- Breytingar á aðalskipulagi Svf. Skagafjarðar, þar sem breytt lega Sauðárkrókslínu 2 var komin inn, voru samþykktar í sveitarstjórn 24. apríl 2019. Beiðni um framkvæmdaleyfi frá Landsneti barst ekki fyrr en með bréfi dags. 26. júní 2019. Skipulags- og byggingarnefnd veitti leyfið fyrir sitt leyti 18. júlí 2019 sem fékk staðfestingu byggðarráðs 31. júlí 2019.

6

Ábendingar um hvernig gengið hefur að koma mikilvægum framkvæmdum í gegnum leyfisveitingarferli og stjórnsýslu undanfarin ár, nefna t.d. raunveruleg dæmi og tímalínur. Tillögur um aðgerðir sem miða að því að stuðla að skilvirku regluverki og stjórnsýslu ríkis og sveitarfélaga varðandi framkvæmdir í flutnings- og dreifikerfi raforku.

DÆMI 2, lega Blöndulínu 3:

- Aðalskipulag Sveitarf. Skagafjarðar 2009-2021 var samþykkt í sveitarstjórn 17. desember 2009 og hjá Skipulagsstofnun 15. janúar 2010. Staðfesting ráðherra umhverfismála fékkst ekki fyrr en 25. maí 2012 og því tók aðalskipulagið ekki gildi fyrr en að því loknu.
- Samþykkt var að hefja vinnu við breytingar á aðalskipulag sveitarfélagsins 2009-2021 í janúar 2017. **Meginmarkmiðið með vinnunni var að velja Blöndulínu 3 heppilegustu legu um Skagafjörð, að gera tillögu að breytttri legu Sauðárkrókslínu 2 frá Varmahlíð að Sauðárkróki og að gera tillögu að staðsetningu á nýju spennivirki á Sauðárkróki.** Blöndulína 3 er eins og fram hefur komið afar mikilvæg fyrir raforkuöryggi í Skagafirði en einnig yfir í Eyjafjörð.
- Legu Blöndulínu 3 var frestað í aðalskipulaginu 2009-2021 en fyrirhugaðar línuleiðir sýndar á uppdrætti sem annars vegar Héraðsvatnaleið og hins vegar Efribyggðarleið.
- Á öllum stigum málsins komu fram öflug mótmæli þeirra landeigenda jarða sem línan hugsanlega færi um, auk þess sem safnað var undirskriftum víðsvegar um land til að mótmæla línunni. Þá komu einnig athugasemdir frá ýmsum stofnunum og félagasamtökum.
- Mótmælin beindust einkum að því að línan væri „stóriðjulína“ og ekki væri þörf fyrir svo öflugt flutningskerfi. Þá var hin meginkrafan að línan yrði öll lögð í jörðu. Hvoru tveggja athugasemdir sem frekar ættu heima inn á borði ríkis en sveitarfélags.

6

Ábendingar um hvernig gengið hefur að koma mikilvægum framkvæmdum í gegnum leyfisveitingarferli og stjórnsýslu undanfarin ár, nefna t.d. raunveruleg dæmi og tímalínur. Tillögur um aðgerðir sem miða að því að stuðla að skilvirku regluverki og stjórnsýslu ríkis og sveitarfélaga varðandi framkvæmdir í flutnings- og dreifikerfi raforku.

DÆMI 2, lega Blöndulínu 3, framhald:

Vinnuferill vegna breytingarinnar var eftirfarandi:

- Janúar 2017 - samþykkt að hefja vinnuna.
- Mars 2017 - skipulags- og matslýsing auglýst.
- Júní 2017 - samþykki sveitarstjórnar á málsmeðferð skipulags- og byggingarnefndar á kynningu á skipulags- og matslýsingu vegna breytinga á aðalskipulagi Sveitarfélagsins Skagafjarðar 2009-2021.
- Janúar 2018 - samþykkt að kynna vinnslutillögu.
- Apríl 2018 - vinnslutillaga samþykkt og send Skipulagsstofnun.
- Desember 2018 - skipulagstillaga samþykkt í auglýsingu. Byggð á uppfærðri vinnslutillögu þar sem tillit hafði verið tekið til athugasemda.
- Janúar 2019 - opnir kynningarfundir.
- Janúar 2019 - athugasemdarfrestur við skipulagstillöguna framlengdur.
- Apríl 2019 - samþykkt breytingartillaga.
- Júní 2019 - staðfesting Skipulagsstofnunar, auglýsing í B-deild Stjórnartíðinda um staðfestingu.
- Desember 2019 - sveitarfélagið fær stefnu þar sem krafist er að breytingar tengdar Blöndulínu 3 verði felldar úr gildi. Bótakrafa einnig.

7

Aðrar aðgerðir sem skipta máli varðandi eflingu innviða og öryggi íbúa landsins.

Samgöngur

Það sem af er vetri hafa liði margir dagar þar sem allar akstursleiðir inn og út úr landshlutanum eða hluta hans hafa verið lokaðar. Ekki þarf að fjölyrða um þá aðstöðu sem kemur upp í slíkum tilfellum ef alvarleg slys eiga sér stað. Niðurskurður í heilbrigðiskerfinu undanfarin ár og áratugi gerir því samgöngur enn mikilvægari en ella. Skv. [úttekt Háskólans á Akureyri á heilbrigðisþjónustu á Norðurlandi vestra](#) eru nánast engir íbúar á Norðurlandi vestra í minna en klukkustundar fjarlægð frá sérhæfðu sjúkrahúsi með sólarhringsaðgang að skurðstofu. Annars staðar á landinu er hlutfallið frá 50 – 100%.

Eftirfarandi aðgerðir eru nauðsynlegar til að tryggja öryggi íbúa við slíkar aðstæður:

- Skilgreina þarf Sauðárkróksflugvöll á ný í grunnnet flugvalla, ganga í nauðsynlegar endurbætur og tryggja viðunandi viðhald hans svo hann megi rækja öryggishlutverk sitt.
- Ráðast þarf í nauðsynlegar endurbætur á Blönduósflugvelli en sökum staðsetningar sinnar við Þjóðveg 1 er hann gríðarlega mikilvægur þegar slys verða á fólki og mínútur skipta máli.
- Hafin verði rannsókn á hagkvæmni þess að gerð verði jarðgöng í gegnum Tröllaskaga. Samhliða verði efnahags- og samfélagsleg áhrif af slíkri framkvæmd skoðuð, bæði fyrir Skagafjarðarsýslu og Eyjafjarðarsvæðið.
- Efla þarf starfsstöðvar Vegagerðarinnar í landshlutanum og auka fjármagn til þjónustu jafnt sumar sem vetur verulega.
- Um aðrar brýnar framkvæmdir í landshlutanum er vísað til [Samgöngu- og innviðaáætlunar Norðurlands vestra](#).

7

Aðrar aðgerðir sem skipta máli varðandi eflingu innviða og öryggi íbúa landsins.

Smærri orkuframleiðendur

Við uppbyggingu raforkukerfisins ætti einnig að horfa til smærri orkuframleiðenda innan hvers svæðis. Mér því mótí má í senn styrkja byggðir landsins sem og bæta raforkuöryggi staðbundið. Frá árinu 2018 hafa Samtök sveitarfélaga á Norðurlandi vestra hvatt til uppbygginga smávirkjana á starfssvæðinu með [Smávirkjanasjóði](#) og hafa verkefni hlotið styrki til forathugana og arðsemismats ásamt frekari vinnu. Akrahreppur stóð einnig fyrir vel sóttum fundi um smávirkjanamál á árinu 2019. Áhugi á smávirkjunum er því mikill á svæðinu. Ávinningurinn sem skapast af aukinni raforkuframleiðslu í dreifbýlinu verður seint ofmetinn, sérstaklega þegar ofsaveður bresta á eða náttúruhamfarir valda því að stóru raforkuflutningskerfin bregðast. Styðja þarf við þessa uppbyggingu með myndarlegri hætti en nú er. SSNV hefur fjármagnað þann stuðning sem þaðan er veittur í gegnum sóknaráætlun en mun meira fjármagn þarf að koma til frá ríki til að hvetja þessa þróun enn frekar.